

DE SKOR

VOGELWERK GROEP TEXEL

Jaargang 30, nummer 4, 2011

De Skor is een uitgave van Vogelwerkgroep Texel en verschijnt 5x per jaar

Voorzitter: Bernard Spaans, Oesterstraat 27, 1794 AR Oosterend, 0222-318688

Algemeen secretaris: Vincent Stork, Stengweg 14, 1795 LG, De Cocksdorp, 0222-315140

Penningmeester*: Rina Rood, De Dageraad 61, 1797 SK Den Hoorn, 0222-319429

Natuurhistorisch secretaris: Adriaan Dijkse, Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn, 0222-319231

Excursies en lezingen: Klaas de Jong, Klimpstraat 39, 1795 AN De Cocksdorp, 0222-365862, 06-21809865, nhdejong@gmail.com

Vogelbeschermingszaken: Jos van den Berg, Kikkertstraat 41, 1795 AB De Cocksdorp, 06-22494483

PR-zaken: Marcel Wijnalda, Buytengors 61, 1791 WN Den Burg, 06-13271120

Waarnemingen: Arend Wassink, Postweg 64, 1795 JR De Cocksdorp, 0222-311699, arendwassink@texel.com

Redactie: Andri Binsbergen (a.binsbergen@texel.com), Lieuwe Dijkse (lieuwe.dijkse@elzenhout.nl), Wim Loning (wloning@hetnet.nl), Rob van Bemmelen (rvanbemmelen@gmail.com) en Klaas de Jong (nhdejong@gmail.com).

Ons adres is: Vogelwerkgroep Texel
Stengweg 14
1795 LG De Cocksdorp
vincent.stork@gmail.com

Onze website is: www.vwgtextel.nl

Contributie en lidmaatschap

ING-rekening 8417822 t.n.v. Vogelwerkgroep Texel te Den Hoorn

Lidmaatschap €13,50 per jaar, gezinslidmaatschap €15,- per jaar

Aanmelden bij Vincent Stork, vincent.stork@gmail.com, 0222-315140

Foto voorkant: René Pop (Ruigpootbuizerd)

Tekening achterkant: Frits Jan Maas

Deze Skor is mede tot stand gekomen door Eetcafé De Rog.

Kopijsluitingsdatum volgende Skor:

15 november 2011

Daaropvolgende Skorren: 15
februari 2012, 15 april 2012, 15 juni
2012 & 15 september 2012.

* Vogelwerkgroep Texel heeft een ANBI-registratie voor de
attrekbaarheid van giften. Raadpleeg de penningmeester.

Van de redactie

Als deze Skor op uw deurmat valt, is de najaarstrek nog in volle gang. Koperwieken, Zanglijsters, Zwartkoppen en Goudhaantjes doen Texel in grote aantallen aan op hun zuidwaartse tocht. In de stroom trekvogels zitten vaak bijzonderheden: Bladkoningen, Sperwergrasmussen, Draaihalzen en soms een écht zeldzame soort, zoals een Raddes Boszanger of een Turkestaanse Klauwier. Het meemaken van zichtbare vogeltrek brengt me al jaren op Texel, maar pas sinds 2009 woon ik hier - dankzij een baan bij IMARES als onderzoeker. Daar houd ik me bezig met zeevogels en zeezoogdieren. Sinds kort doe ik dan eindelijk iets meer voor de Texelse VWG: ik zit in de redactie. Eerder werkte ik al mee aan de Ornithologische Jaarverslagen van 2009 en 2010.

In deze goedgevulde Skor komen weer een aantal interessante onderwerpen aan de orde. Er is al jaren veel te doen omtrent de toenemende aantallen Grauwe Ganzen.

Onderzoek met afleesbare halsbanden moet meer kennis opleveren over

de trekbewegingen van deze vogels. Adriaan Dijkse heeft een stuk geschreven over het wel en wee van een eerste selectie geringde individuen: degene die niet op Texel zijn geringd maar hier wel werden gezien. Later zullen nog drie groepen Grauwe Ganzen met hun eigen 'gewoonten' de revue passeren. Interessant!

Cor Smit behandelt uitgebreid hoe de aantallen Smienten fluctueerden over ruimte en tijd en Gerhard Cadée rapporteert niet alleen zijn waarnemingen van krabbenetende Eiders, maar schrijft ook over een Engelse vogelfotograaf die ooit op Texel was. Harm Jan Kiewiet blikt terug op zijn mooiste vogelherinneringen van Texel en René Rebel op een kortere periode: een excursie naar De Schorren. Vervolgens leg ik nog uit hoe je het best een Ruigpootbuizerd van een Buizerd kan onderscheiden.

Tenslotte is er nog aandacht voor de vormgeving en inhoud van de Skor. In de bijgevoegde enquête vragen wij uw mening hierover. Belangrijk punt is de afweging hoe kosten van een mooiere opmaak het best kunnen worden opgevangen: verhoogde contributie of het opnemen van advertenties? We hopen op veel respons!

Rob van Bemmelen

Van het bestuur

Op de dag dat ik dit stukje schrijf, is de herfst officieel begonnen, voor m'n gevoel is het echter al maanden herfst. Zo mooi als het voorjaar was, zo nat, somber en winderig was de zomer. Als vogelaar heb je veel met het weer te maken. Mijn hoop is dus nu gevestigd op een mooie, droge en rustige herfst... We zullen zien. De vogeltrek is volop aan de gang en een beetje vogelaar laat zich uiteindelijk toch niet door het weer binnen houden.

Grauwe Ganzen

(foto: Adriaan Dijkse/Foto Fitis)

Bij deze Skor zit, zoals op de ALV toegezegd, een korte enquête waarin jullie mening over de (on)wenselijkheid van advertenties in de Skor gevraagd wordt. We hopen dat veel leden de moeite nemen deze enquête in te vullen. Alleen dan krijgen wij een duidelijk beeld over hoe er onder de leden gedacht wordt over dit onderwerp. In het najaar zal de traditionele Bonte Avond (nu gepland op vrijdag 16 december) tegelijkertijd ook een bijzondere algemene ledenvergadering zijn en dan zullen we hierover stemmen.

Naar aanleiding van de landelijke plannen om tot een gezamenlijke oplossing van het 'ganzenprobleem' te komen waarbij Vogelbescherming Nederland het initiatief nam (de G8), hebben we als bestuur een brief naar Vogelbescherming gestuurd waarin we onze verontrusting over deze plannen hebben geuit. Het gaat te ver om hier dit hele

plan uit de doeken te doen. Het basisidee was om de Grauwe Ganzenpopulatie te gaan 'beheren' op het niveau van 2005. Dat zou voor Texel minstens 1275 broedparen betekenen. Het bestuur van de Vogelwerkgroep was vooral bezorgd dat dit 'beheer' dan zou neerkomen op jaarlijks grote aantallen wegvangen en vergassen. In 'ruil' voor het binnen de perken houden van de zomerganzenpopulatie, zouden de winterganzen uiteindelijk niet meer bejaagd mogen worden. Dit laatste is natuurlijk heel positief. Als reactie op onze brief heeft er op Texel een gesprek plaatsgevonden tussen een delegatie van het Vogelwerkgroepsbestuur en de directie van Vogelbescherming Nederland. Hierbij is in ieder geval meer begrip ontstaan voor elkaars standpunten. Inmiddels achterhaalt de realiteit mogelijk het hele G8-plan, omdat het maar zeer de vraag is of de huidige regering (meneer Bleker) er mee gaat instemmen. Ook de jagers hebben al afgehaakt, zodat er nu nog een G7-plan over is. Positief is wel dat zowel Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten als de LTO ook participeerden in dit G7-plan en dat daarmee het aanvankelijke streven om op Texel de Grauwe Ganzenpopulatie terug te brengen tot 200 broedparen nu verhoogd zou moeten worden naar het aantal broedparen in 2005 (minstens 1275). Het is duidelijk, het 'zomerganzen-probleem' is nog lang niet opgelost!

Volgend jaar, 2012, bestaat de Vogelwerkgroep 30 jaar. Er zijn al een aantal ideeën hoe we dit heugelijke feit willen gaan vieren, maar één en ander moet nog verder uitgewerkt worden dus daarover in een later stadium meer.

Als Vogelwerkgroep proberen we een beetje met onze tijd mee te gaan. Een van de nieuwe ontwikkelingen is dat we nu ook communiceren via twitter. Voor belangstellenden: zie de openingspagina van onze website.

Rest mij nog alle leden een vogelrijke herfst toe te wensen. In de afgelopen maand zijn op ons eiland maar liefst 2 nieuwe soorten voor Texel gespot (Grote Franjepoot en Steppekievit). Er worden veel leuke doortrekkers gezien (diverse schaarse zeevogels en Grauwe Franjepoten bijvoorbeeld). De eerste wintervogels zijn ook al weer terug (o.a. Rotganzen, Smienten en Pijlstaarten). Meer dan genoeg redenen dus om vele uren in het veld te maken.

Namens het bestuur van Vogelwerkgroep Texel,
Bernard Spaans

twitter

Agenda

Zondag 9 oktober: pelagische tocht vanuit Den Helder, zie www.pterodroma.com

Zaterdag 15 oktober: vogelexcursie naar de Hors onder leiding van Giel Witte. Verzamelen om 10 uur aan het begin van het pad tussen de Horsmeertjes door.

Zondag 16 oktober: ganzentelling gecoördineerd door Martin de Jong. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zondag 23 oktober: 'Rondje Noordkop' onder leiding van Vincent Stork. We verzamelen om 9 uur bij het hek naar de Tuintjes (het begin van de gele wandelroute langs de weg naar de vuurtoren).

Vrijdag 28 & zaterdag 29 oktober: tuinvogeldagen. Zie www.vogelbescherming.nl

Zondag 30 oktober: de 'vogel-aflevering' van de Natuurwijzer op Radio Texel met Lieuwe Dijkse en Klaas de Jong. Om 12.30u 'Nieuws uit de Natuur' door Sytse Dijkse. Te beluisteren op 106.1 fm of online via www.radiotexel.nl

Zaterdag 12 november: integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zondag 13 november: vogelexcursie naar de Hors onder leiding van Giel Witte. Verzamelen om 10 uur aan het begin van het pad tussen de Horsmeertjes door.

Zaterdag 26 november: landelijke dag SOVON Vogelonderzoek Nederland. Kijk op www.sovon.nl voor het thema en het programma (zodra bekend)

Zondag 27 november/25 december/22 januari: 'vogel'-Natuurwijzer op Radio Texel, zie 30 oktober.

Vrijdag 16 december: traditionele Bonte Avond, tevens 'Buitengewone ALV'. Stukjes, sketches, liedjes en quizzen kunnen worden opgegeven bij Klaas de Jong. Vanaf 19.30 uur staat koffie/thee klaar. Aanvang 20 uur.

Zondag 18 december: ganzentelling gecoördineerd door Martin de Jong. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Dinsdag 27 december: traditionele Eindejaarsexcursie naar de Lange Dam onder leiding van Vincent Stork. Verzamelen om 10 uur op de parkeerplaats van Paal 28.

Zaterdag 14 januari: integrale wadvogeltelling gecoördineerd door Cor Smit. Als je een keer wilt helpen met de telling kun je contact opnemen met Klaas de Jong.

Zaterdag 21 en zondag 22 januari: nationale tuinvogeltelling. Kijk op www.tuinvogeltelling.nl

Meer informatie over de activiteiten:

Klaas de Jong: nhdejong@gmail.com (bij voorkeur) of 06-21809865

VOGELINFORMATIECENTRUM

Kikkertstraat 42
De Cocksdorp
www.deverrekieker.nl
0222-316249

- Vogelinformatie
- Verrekijkers
- Telescopen
- Vogelvoer
- Nestkasten
- Voerhuisjes
- Natuurboeken
- Vogel DVD's en - cd's

VERREKIJKERSPECIALIST

Nationaal Park
Duinen van Texel

IVN Consulentenschap Noord-Holland
NP Duinen van Texel
locatie Texel: 0222 317458

ecomare

*Bij ons....
zie je veel meer
dan zeehonden*

museum, bezoekerscentrum, zeeaquarium zeehonden- en vogelopvang, excursies
Ruijslaan 92, 1796 AZ De Koog, www.ecomare.nl

Wadvogel- en ganzentellingen op Texel, 1980-2010: de Smient

De Smient is een middelgrote eend met een ronde kop en spitse staart. De mannetjes hebben een roestbruine kop met een kenmerkende roomgele kruin en voorhoofd en een grijze rug en flanken. De vrouwtjes hebben rossig bruine flanken, een wat donkerder kop en een witte buik. Bij de mannetjes vallen in vlucht vooral de grote witte vleugelvelden op, plus de kenmerkende fluitende roep. Niet voor niets heet de soort *Pfeifente* in het Duits, *Pibeand* in het Deens en *Canard siffleur* in het Frans. In alle gevallen moet je dit vertalen als 'fluiteend'.

Smienten

(foto: René Pop)

De soort broedt in de omgeving van ondiepe meren en meertjes met veel waterplanten en een rijke oeverbegroeiing. De hoogste dichtheden zijn aanwezig in open naald- en loofbossen en op toendra's met een wat hogere vegetatie, soms ook op grotere afstand van water. In dichte bossen en in bergachtige gebieden is de soort schaarser (Cramp & Simmons 1977). Het broedgebied strekt zich uit van Scandinavië, dwars door Rusland, tot aan de Stille Oceaan. Daarnaast broedt de soort op IJsland en in Schotland. Jaarlijks broedt er ook een klein aantal Smienten in Nederland. Het broedgebied van de vogels die we in Noordwest-Europa aantreffen reikt van Scandinavië tot het westelijk deel van Rusland. Dat blijkt uit terugmeldingen van vogels die vooral in de jaren '60 en '70 in de Korverskooi werden geringd (zie figuur 1)

en uit een al wat bejaarde analyse van Nederlandse ringgegevens (Donker 1959). Er worden bij deze soort geen ondersoorten onderscheiden.

Figuur 1. Vindplaatsen van tussen 1961 en 1987 in de Korverskooi geringde Smienten. Gegevens verzameld en bewerkt door Erik van der Spek, Staatsbosbeheer.

Voorkomen

Op basis van regelmatige waarnemingen in het voorjaar en de zomer moeten we afleiden dat de Smient zo nu en dan op Texel broedt, maar zeker niet elk jaar en nooit meer dan hooguit enkele paren tegelijk (Dijksen 1996, Scharringa *et al.* 2010).

In de herfst, winter en het vroege voorjaar behoort de Smient tot de soorten die we in grote aantallen op Texel kunnen tegenkomen. Elders in het Waddengebied is de soort schaarser. Afgezien van Texel zien we alleen grotere concentraties op Terschelling, Ameland en in Noord-Friesland (Bijlsma *et al.* 2001). Van de ongeveer 80.000 wad- en watervogels die gemiddeld in december en januari op Texel aanwezig zijn, behoorden in de jaren '90 zo'n 15.000-20.000 vogels tot deze soort. Dat is nogal wat, gelet op het feit dat er in die jaren tijdens de gebiedsdekkende wadvogeltellingen niet meer dan 70.000-90.000 Smienten in de Nederlandse Waddenzee werden geteld. Maar het is weinig vergeleken met het totaal aantal dat 's winters in Nederland aanwezig is.

Voedsel

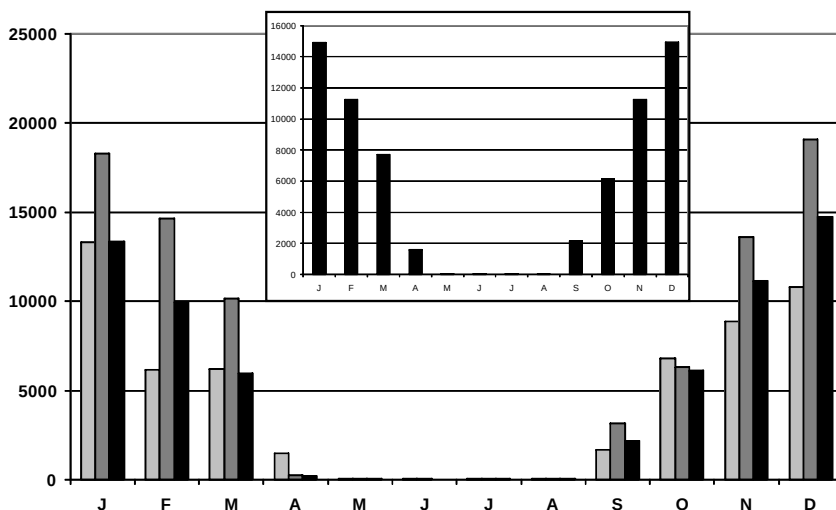
De Smient is een echte vegetariër, de gans onder de eenden. Het voedsel bestaat vrijwel uitsluitend uit plantaardig materiaal. In de veenweidegebieden in de

Zaanstreek hadden Smienten een voorkeur voor drassige graslanden met (Ruw) Beemdgras, Geknikte Vossenstaart en Fioringras van geringe hoogte (Rijnsdorp 1986). De voedselgebieden liggen in alle gevallen in de directe omgeving van zoet water. Alleen door zeer regelmatig te drinken kunnen de vogels het vochtverlies, dat ontstaat door veelvuldig poepen, compenseren. Water in de directe omgeving van de voedselgebieden is dus van even groot belang als de aanwezigheid van geschikte zachte grassoorten (Rijnsdorp 1986). Op kwelders wordt ook zaad van Zeekraal gegeten (Bijlsma *et al.* 2001), op het wad ook Zeegras (Brunckhorst & Rösner 1998), Zeesla, Darmwier en andere grote wieren (Cramp & Simmons 1977).

Populatiegrootte

In totaal overwinteren er circa 1,5 miljoen Smienten in Noordwest-Europa (Delany & Scott 2006). Het aantal overwinterende Smienten in Nederland is toegenomen van circa 100.000 vogels in de jaren '60 naar 800.000 in het eind van de jaren '80 (Beintema *et al.* 1993). Sindsdien is het aantal min of meer stabiel (zie Trends). Dit betekent dat in de afgelopen jaren ongeveer de helft van de trekwegpopulatie in Nederland aanwezig was. Texel huisvest in de winter ongeveer 0,5-1,0% van de trekwegpopulatie.

Figuur 2. De gemiddelde aantallen Smienten op Texel per maand, uitgesplitst over 3 perioden. Met de lichtgrijze balken zijn de gemiddelde aantallen in de jaren 1980-1989 weergegeven, met de donkergrijze balken de gemiddelde aantallen in 1990-1999 en met de zwarte balken de gemiddelde aantallen in de jaren 2000-2010. De inzet in deze figuur geeft de maandgemiddelden over de gehele periode 1980-2010 weer.

Fenologie

Uit de resultaten van de sinds 1980 gehouden tellingen (zie figuur 2) blijkt dat Smienten op Texel vrijwel afwezig zijn in de maanden mei tot en met augustus en daarna langzaam toenemen. Begin september zijn er nog maar enkele tientallen aanwezig, maar op 7 september 2002 waren er al ruim 1350. Rond half september kunnen er al 3000-4000 Smienten op Texel aanwezig zijn en tegen eind oktober zijn de aantallen toegenomen tot 5000-8000. De hoogste aantallen zijn aanwezig in december en januari, wat overeenkomt met het beeld elders in Nederland (Bijlsma *et al.* 2001). In februari schommelen de aantallen meestal tussen de 4000 en 10.000 maar in 1995 en 1996 waren ook in februari nog relatief grote aantallen (17.000-18.000) aanwezig. De aantallen nemen af in maart, wanneer er nog 5000-10.000 Smienten op Texel verblijven (zie ook de inzet in figuur 2). Dit patroon is steeds aanwezig in de verschillende onderscheiden decennia, behalve in april. In 1980-1999 waren gemiddeld in deze maand 1550 Smienten aanwezig, maar dit gemiddelde is gebaseerd op slechts twee tellingen waarvan er één in het begin van deze maand werd gehouden toen nog vrij hoge aantallen aanwezig waren. Later in deze maand worden hooguit enkele honderden Smienten op Texel geteld. Figuur 2 laat ook zien dat de aantallen in de jaren 1990-1999 in vrijwel alle gevallen aanzienlijk hoger lagen dan in de 10 jaren ervoor en in de 10 jaren erna. Alleen oktober vormt een uitzondering.

Smienten

(foto: René Pop)

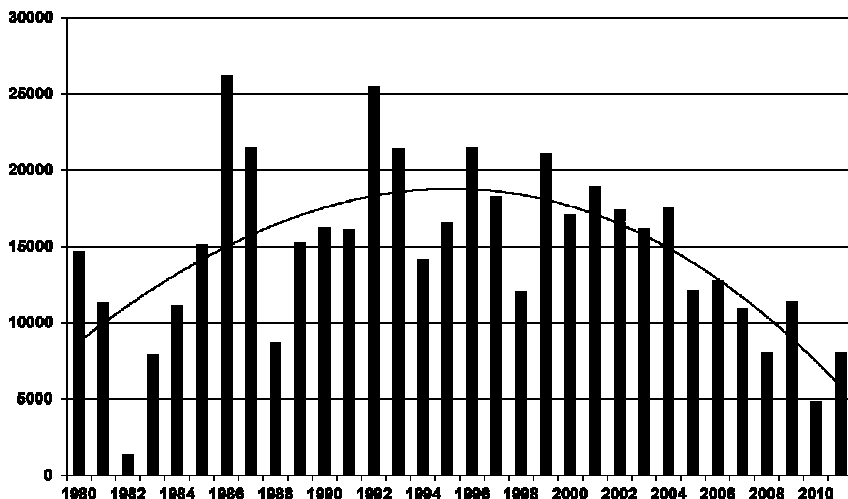

Verspreiding van de soort op Texel

Uit diverse studies blijkt dat Smienten vooral 's nachts voedsel zoeken en overdag rusten. De afstand tussen de rustgebieden en de foerageergebieden kan vrij groot zijn, maar het kunnen ook dezelfde gebieden zijn. Overdag zijn de grootste aantallen aanwezig in Waal en Burg, de Schorren, de graslandgebieden rond Dijkmanshuizen, polder De Eendracht, de Prins Hendrikpolder en polder Het Noorden (vooral in en rond het reservaat De Bol). De foerageergebieden die 's nachts bezocht worden kunnen op grote afstand van de rustgebieden liggen. Uit de literatuur zijn afstanden van "enkele kilometers" (Cottaar *et al.* 1991), "tot 5 kilometers" (Thomas 1981), "enkele tot een tiental kilometers" (Lebret 1959) tot zelfs "16 km" bekend (Owen in Cramp & Simmons 1977). Zo blijken Smienten uit de Slufter, het Wagejot en Zeeburg naar Midden- en Zuid-Eierland te vliegen. In gebieden waar veel wordt gejaagd, kunnen grote aantallen Smienten hun binnendijkse dagrustplaatsen verlaten en uitwijken naar de Waddenzee, de Slufter of de Schorren. In de herfst worden ook Smienten waargenomen die tijdens laag water op de wadplaten foerageren.

Trends

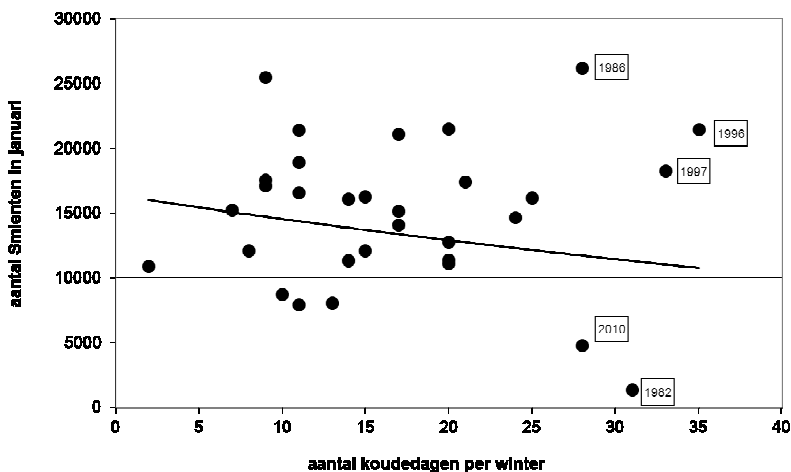
De resultaten van wadvogeltellingen in januari laten een toename zien van rond 10.000 vogels in het begin van de jaren '80 naar een piek van meer dan 20.000 in het

Figuur 3. Aantallen Smienten op Texel in januari op basis van de wad- en watervogeltellingen van 1980-2011.

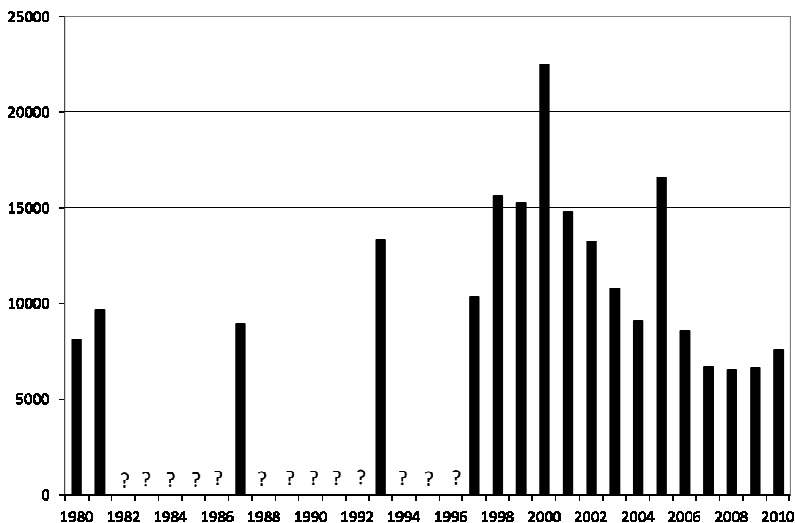

midden van de jaren '90, gevolgd door een afname die in de laatste jaren nogal snel gaat (figuur 3). De figuur laat ook zien dat er nogal wat verschillen bestaan tussen de jaren: uiteenlopend van het absolute maximum uit 1996 (ruim 26.000) naar vrij lage aantallen (slechts enkele duizenden) in jaren met strenge winters (zoals 1982). Het is ook opvallend dat januari 1982 en januari 1986 beide koude maanden waren, maar dat dit in het ene geval heeft geleid tot lage aantallen Smienten en in het andere geval tot relatief hoge aantallen (figuur 4). Eén en ander is afhankelijk van hoeveel sneeuw er gevallen is, of een telling plaatsvindt aan het begin of aan het eind van een koudeperiode en of er binnenkomst heeft plaatsgevonden van vogels die aanvankelijk verder oostelijk hebben geprobeerd te overwinteren. Ter illustratie: het aantal in januari 1987 bedroeg 99% van het totale aantal Smienten dat in deze maand in de Nederlandse Waddenzee werd geteld.

Figuur 4. Aantallen Smienten op Texel in januari in de jaren 1980-2010 in relatie tot het aantal koudedagen in november, december en januari, gerekend tot aan de teldatum.

Figuur 5 laat nogmaals zien dat aanvankelijk toename, en ook de afname van de Smient in de afgelopen 10-15 jaren, zich niet beperkt tot alleen januari. Ook de aantallen in november zijn min of meer gehalveerd in vergelijking met eind jaren '90. Zoals hierboven al is aangestipt zijn de aantallen Smienten in geheel Nederland in de jaren '60, '70 en '80 sterk toegenomen. Daarna gaan de aantallen wat op en neer zonder dat sprake is van een duidelijke trend (in januari 2007 werden er 642.000 geteld, Hustings *et al.* 2008). De op Texel gesignaleerde trend is dus duidelijk anders dan die welke elders in Nederland is vastgesteld.

Figuur 5. Aantallen Smienten op Texel in november op basis van de wad- en watervogeltellingen van 1980-2010. In de jaren die zijn gemerkt met een ? is geen telling uitgevoerd.

Ook de aantallen in de maanden december-februari in de internationale Waddenzee als geheel zijn vrij stabiel. Wel blijkt dat de aantallen op de Nederlandse eilanden een duidelijke afname vertonen. De geconstateerde afname geldt dus niet alleen voor Texel, maar ook voor het gebied tussen Terschelling en Schiermonnikoog. Langs de Friese kust en op het Balgzand is echter juist sprake van een toename (Laursen *et al.* 2010). De reden voor de afname op de eilanden is niet duidelijk.

Cor Smit

Literatuur

- Beintema, A., Buesink, H. & Van den Bergh, L. (1993) Overwinterende watervogels in Nederland, 1967-89. Limosa 66, 17-24
- Bijlsma, R.G., F. Hustings, & C.J. Camphuysen, 2001. Avifauna van Nederland, deel 2. Algemene en schaarse vogels van Nederland. GMB Uitgeverij/KNNV uitgeverij, Haarlem/Utrecht, 496p
- Brunckhorst, H. & Rösner, H.-U. (1998) Das Vorkommen von Pfeifenten (*Anas penelope*) im schleswig-holsteinischen Wattenmeer. Corax, 17, 81-96
- Cottaar, R., Daalder, R. van der Hut, R. Ruitenbeek, W. Scharringa, C.J.G., Tanger, D., Tuinman, T. & Zomerdijs, P.J. (1991) Tien jaar vogels tellen. Verslag van de internationale watervogeltellingen 1981-90 in Noord-Holland. Graspieper 11, 45-94
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (ed.) (1977) Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa, Vol. I, Ostrich to Ducks. Oxford University Press, Oxford, 722p
- Delany, S. & Scott, D. (2006) Waterbird Population Estimates - Fourth Edition. Wetlands International, Wageningen, 233p

- Dijkse, A.J., 1996. Vogels op het Gouwe Boltje. Een volledig overzicht van de Avifauna van Texel. Langeveld & De Rooy, Den Burg, 533p
- Donker, J.K. (1959) Migration and distribution of the Wigeon *Anas penelope* L., in Europe, based on ringing results. *Ardea*, 47, 1-27
- Hustings, F., Koffijberg, K., Van Winden, E., Van Roomen, M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep, Soldaat, L., Van den Bremer, L., Schoppers, J., Slaterus, R. & Vergeer, J.-W. (2008) Watervogels in Nederland in 2006/2007. Waterdienst-rapport 2008.061, SOVON-monitoringrapport 2008/04. SOVON Vogelonderzoek, Beek-Ubbergen, 176p
- Laursen, K., Blew, J., Eskildsen, K., Günther, K., Hälterlein, B., Kleefstra, R., Lüerssen, G., Potel, P. & Schrader, S. (2010) Migratory Waterbirds in the Wadden Sea 1987- 2008. Trend, Phenology, Distribution and Climate Aspects. Wadden Sea Ecosystem No. 30. Common Wadden Sea Secretariat, Joint Monitoring Group of Migratory Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven, Germany, 170p
- Lebre, T., 1959. De dagelijkse verplaatsingen tussen dagverblijf en nachtelijk voedselgebied bij Smienten, *Anas penelope* L., in enige terreinen in het lage midden van Friesland. *Ardea* 47, 199-210
- Rijnsdorp, A.D. (1986) Winter ecology and food of Wigeon in inland pasture areas in The Netherlands. *Ardea*, 74, 121-128
- Scharringa, C.J.G., Ruitenbeek, W. & Zomerdijk, P.J. (2010) Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, 411p
- Thomas, G.J., 1981. Field feeding by dabbling ducks around the Ouse Washes, England. *Wildfowl* 32, 69-78

Een vlucht Smienten

(foto: René Pop)

Van Schicht naar Schorren - een zomerse steltloperexcursies naar de Schorren.

Zondag 3 juli was het een prachtige avond voor een mooie tocht richting de Schorren. Na een korte introductie van Klaas de Jong en Vincent Stork vertrokken we met een behoorlijke groep vogelaars. Na de eerste groep Wulpen en een paar strandlopers was daar ineens een volwassen Zwartkopmeeuw die door Vincent op de foto werd gezet (zie onder). Een eenzame Rotgans liep en zwom een flink stuk met ons mee. Veel Lepelaars waren aanwezig op zoek naar voedsel in de Waddenzee.

Zwartkopmeeuwen

(foto: René Pop)

In een groepje van vijf was een Lepelaar met een bruinoranje kleur, die waarschijnlijk in een sloot met bruinachtig, ijzerhoudend water op zoek naar voedsel was geweest en zichzelf besmeurd had met de snavel.

Aangekomen bij het afgesloten natuurgebied de Schorren was het tijd voor koffie, thee en koek (jongens bedankt!) én om even bij te praten over wat er zoal gezien was.

De terugtocht binnendijs richting boerderij Zeeburg was een gezellige wandeling met nog een aantal Scholeksters en mantelmeeuwen en vormde met een prachtig ondergaande zon een mooie afsluiting van een voor mij leerzame excursie.

Klaas en Vincent bedankt en zeker tot een volgende keer!

René Rebel

PS. Als beginnend vogelaar valt het niet mee om al die soorten te onthouden, maar met een aantal tochten in het verschiet komt dat hopelijk goed!

Zwartkopmeeuw (foto: Vincent Stork)

In de ban van de ring: Grauwe Ganzen met halsbanden - deel 1 - de overkanters

Op Texel zijn in 2009 en 2010 op diverse plaatsen (Waalenburg, Dijkmanshuizen, Grote Vlak en Roggesloot) Grauwe Ganzen gevangen en voorzien van een goed afleesbare nekband. Dit ten behoeve van het onderzoek van Imares naar het gedrag en de invloed van de Grauwe Gans op landbouw en natuur. Alle banden zijn donkergroen van kleur. Een vijftal ganzen kreeg een dikke witte band om die minder goed afleesbaar is door de rechthoekige cijfers. Dit zijn dataloggers. Die banden registreren regelmatig waar de gans zich bevindt. De gegevens die deze 'computertjes' verzamelen worden niet automatisch doorgestuurd, maar moeten worden uitgelezen door de onderzoekers. Dat kan alleen gedurende enige minuten op vaste tijden op relatief korte afstand van de gans.

Jonge Grauwe Gans met Halsband (code PHP)

(foto: Adriaan Dijkse/Foto Fitis)

In het algemeen blijkt uit halsbandonderzoek dat de Texelse Grauwe Ganzen bijzonder plaatstrouw zijn. Toch vindt er ook wel uitwisseling plaats met andere gebieden.

Sinds 2010 lees ik veel halsringen van ganzen af, vooral bij mij in de buurt, dus langs de Oude Weg en de Rommelpot. Dat jaar is in juni een 30-tal dieren in het Grote Vlak geringd. Het zijn vooral deze vogels die ik zie. Ze dragen allemaal een donkergroene

halsband met een rechtopstaande P gevolgd door 2 andere letters die dwars staan. De dieren uit Waalenburg hebben als eerste letter een S en die uit Dijkmanshuizen een F. Maar let op: er zijn ook vogels aan de overkant geringd met een S- of F-combinatie.

Ik voer alle waarneming in op www.geese.org. Het leuke is dat je van de door jou waargenomen gans de hele 'levensgeschiedenis' kan zien. Tot nu toe deed ik ruim 410 waarnemingen bij Grauwe Ganzen op Texel van in totaal 90 verschillende halsbandcombinaties (de meeste zag ik dus diverse of zelfs vele malen). Uit deze ganzen kies ik een aantal om wat over de vliegbewegingen te vertellen.

Dit verhaal is dus zeker geen volledig overzicht van alle trekbewegingen van alle op Texel en in Noord-Holland gehalsbande ganzen. En het zijn ook niet alleen aflezingen van mij. Overal lopen vogelaars rond die er naar kijken en hun waarnemingen doorgeven. Mogelijk zullen de onderzoekers ooit een volledig overzicht publiceren.

Ik verdeel de ganzen in vier groepen:

1. de dieren die niet op Texel geringd zijn, maar door mij wel hier op het eiland werden afgelezen ('de overkanters');
2. de op Texel geringde ganzen die naar een locatie elders zijn gevlogen ('de avonturiers');
3. de op Texel in Roggesloot, Waalenburg en Dijkmanshuizen geringde ganzen, maar die het eiland niet afkwamen ('de Texel-zwervers') en
4. de ganzen die in het Grote Vlak geringd zijn ('de thuisploeg').

Overkanters

Omdat onze dieren zo plaatstrouw blijken te zijn en je dezelfde vogels soms dagelijks wel kunt aflezen, is het leuker een niet-TeXelse gans te zien. Van mijn 90 ringcombinaties bleken dat er 6 te zijn. Dat is 6,6%. Daarmee zit ik wat onder het gemiddelde, want uit een voorlopige uitleg van het Imares-onderzoek tot nu toe bleek 8% van alle in Noord-Holland geringde Grauwe Ganzen wel eens op Texel gezien te zijn.

Ik begin met de vogel die het verst gevlogen heeft: **F37**. Op 8 juni 2010 geringd in de Vijfhuizenplassen nabij Heemstede en 'naast' Schiphol. Op 9 juli maakte hij (of zij) al een (klein) uitstapje tot over het Noordzeekanaal en werd hij nabij Assendelft opgemerkt, maar daarna ging hij weer terug naar Haarlem en omstreken. Op 3 september bleek hij iets verder naar het noorden opgerukt: de zuidoosthoek van het Amstelmeer en op 21 september was de grote oversteek naar het eiland gemaakt: hij zat tussen de ganzen langs de Oude Weg. Ook Bob Loos en Pieter Duin zagen hem daarna. Vijf dagen later werd hij in Bargaen gezien en op 2 oktober in Waalenburg. Beide aflezingen door Mardik Leopold, ook een fanatieke aflezer. Dan wordt de vogel maanden niet meer gezien, dat wil natuurlijk zeggen: niet afgelezen, maar op 6

februari 2011 blijkt hij weer terug in zijn eigen gebied: de omgeving van Spaarndam-Haarlemmerliede en daar wordt hij tot tenminste 5 augustus regelmatig gemeld.

De andere 5 overkanters zijn allemaal Wieringers, geringd in Westerlandkoog op 8 juni 2009. In zijn algemeenheid kunnen we zeggen dat deze ganzen allemaal voor korte, soms wat langere tijd Texel hebben bezocht.

Er zijn er twee die er tot nu toe een jaarlijkse uitstap van maken. **M15** zwierf heel 2009 rond op Wieringen en omgeving, maar op 15 februari 2010 zat hij bij Den Hoorn. Via Waalenburg en de Rommelpot belandde hij op 2 mei weer bij Van Ewijksluis. De laatste aflezing in die omgeving was op 22 januari 2011, waarna hij op 27 januari weer naar Texel uitgeweken bleek en wel naar het weilandengebied rond Rommelpot-Oude Weg. De laatste waarneming hier was op 24 april. Vanaf 29 juni tot en met 12 augustus komen alle meldingen weer vanaf Wieringen en omgeving.

Volwassen Grauwe Gans met halsband (code SEN)

(foto: René Pop)

M92 deed min of meer hetzelfde (niet samen met M15). Deze gans werd voor het eerst op Texel gezien op 25 maart 2010 in het Grote Vlak, nadat hij diezelfde dag

toevalligerwijs eerst nog was afgelezen door Kleine Zwanenman Wim Tijsen bij Noorderbuurt op Wieringen. De aflezingen op Texel duurden tot 13 november 2010. Van 12 december 2010 tot en met 12 januari 2011 zwierf hij weer rond op Wieringen, om op 30 januari weer bij ons langs de Oude Weg op te duiken. Hier is hij begin (6) mei en ook eind (30) juli en begin (8) augustus waargenomen. Is hij Texelaar geworden? Ondertussen heeft hij wel een uitstapje gemaakt naar de overkant en wel naar het Huisduinerpoldertje bij Den Helder waar hij op 15 mei werd afgelezen.

Waarschijnlijk vliegen er vrij regelmatig groepjes Grauwe Ganzen in zuidwestelijke richting via de Hors over het Marsdiep weg. Eén keer volgde ik zo'n groepje met de telescoop en zag dat inderdaad 'naast' de vuurtoren van Huisduinen invallen.

MAE doet het rustiger aan, hoewel deze gans al eens op het eilandje de Kreupel in het IJsselmeer gezien werd. Op 20 september 2010 verbleef hij op Wieringen, maar op 1 oktober zat hij langs de Oude Weg. Dit is de enige Texelse aflezing. Misschien is hij hier wel wat langer geweest. De eerstvolgende Wieringenmelding dateert namelijk van 5 december 2010. Tot en met 29 juli van dit jaar is hij weer enige keren van Wieringen en omstreken gemeld.

MUT heeft kennelijk een onrustige geest en de aflezingen laten zien hoe zo'n gans toch heel wat heen en weer kan vliegen. Tot en met 14 maart 2010 blijft hij in de buurt van Wieringen en de Wieringermeer, maar op 24 maart ziet Kees de Graaf, een bekende ringaflezer, hem op de Noordzee voor Den Helder zwemmen. Met twee andere, ongeringde exemplaren zwemt hij daar even, om dan in zuidelijke richting over het water verder te vliegen. Waar was deze gans naar op weg? **MUT** wordt al een dag later tweemaal gezien, maar dan bij Enkhuizen en nabij Andijk (liggen dicht bij elkaar). Op 7 april zit hij voor de tweede keer bij Den Helder, maar een dag later toch weer bij Westerland om daar te blijven tot in januari 2011. Op 22 januari duikt hij op Texel langs de Oude Weg op. Ook hier is hij mogelijk maar kort. De volgende aflezing op 27 maart is toch weer op Wieringen. Na een melding op 1 april bij Hippolytushoef zijn er geen waarnemingen meer.

In de soms langere tijd die er tussen opeenvolgende aflezingen zit, kan natuurlijk nog heel veel meer gebeurd zijn. Bezoeken al die Wieringers niet veel vaker voor korte tijd (een of twee dagen) ons eiland? En hoe vaak zouden Texelaars naar Huisduinen vliegen (M92)? Ook ganzengezinnen met jongen (uitgebroed op de Hors?) zijn enkele malen waargenomen zwemmend van Texel richting Den Helder.

Er rest nog een overkanter, **M86**, ook een bijzondere. Deze gans vertoonde ruitrek in noordelijke richting (we zullen dat ook bij Texelse ganzen zien). Op 10 mei 2010 wordt hij van Wieringen gemeld. Op 15 juni verblijft hij in Hauke Haien Koog, een natuurreserveaat aan de waddenkust van Sleeswijk-Holstein, slechts 25 kilometer van de Deense grens. Hij zal daar tot 8 september blijven en op 20 november ziet Sönke

Twietmeyer hem bij Oudeschild. Op 30 november foerageert hij langs de Rommelpot en dat is meteen de laatste melding. De kans is dus groot dat hij niet meer in leven is. Dat geldt ook voor MUT. Omgekomen door een natuurlijke oorzaak of tegen een schot hagel aangevlogen? Als de jagers dat niet melden, zullen we er nooit achter komen.

Overigens viel me eind juli dit jaar op dat ganzen hun halsband ook kwijt kunnen raken. Langs de Oude Weg zag ik tweemaal een exemplaar zonder band maar wel met de bijbehorende grote groene

pootring. Helaas *Grauwe Gans met zenderhalsband (code 327)* (foto: Hans Jansen) te ver weg om die goed te kunnen aflezen. Mogelijk dus hetzelfde dier.

Bij mijn weten is er nog geen broedgeval op Texel vastgesteld van een elders geringde gans. Toch behoort dat mijns inziens wel tot de mogelijkheden, vooral als hier de populatiedruk minder groot zou worden. De Grauwe Ganzen hebben zich tenslotte in korte tijd over heel West- en Midden-Europa uitgebreid. Als ze allemaal superhonnkvast zouden zijn, was dat niet gebeurd. De connectie met de overkant, de noordkop van onze provincie, is er ook bij andere soorten ganzen wel zeker. De groepen Nijlganzen die eerst alleen in de wintertijd Texel aandeden, kwamen hoogstwaarschijnlijk uit de zogenaamde Verzakking langs het Amstelmeer dat al heel lang een 'broeiness' voor deze soort is. Uiteindelijk hebben deze bezoeken geleid tot de broedexplosie van de soort op Texel. Al vele jaren bezoekt een groepje Grote Canadese Ganzen (enige tientallen) direct na de broedtijd ons eiland. Het is niet door ringen bewezen, maar waarschijnlijk komen deze vogels uit het Zwanenwater, voorheen de dichtstbijzijnde broedlocatie. Wellicht stammen de paren die zich recent op ons eiland gevestigd hebben af van deze Noord-Hollanders?

In een volgende aflevering wat meer over de 'avonturiers', de 'Texel-zwervers' en de 'thuisploeg'.

Adriaan Dijkse

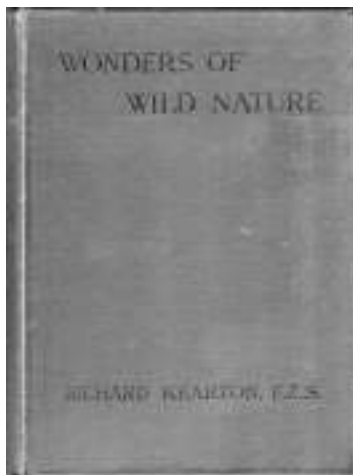

Een beroemd Engels vogelfotograaf Richard Kearton op Texel in 1914

“Talloze leeueriken vullen de lucht met hun vrolijk gezang. Tureluurs en Grutto’s protesteren luid... Zwarte Sterns duiken behendig op de insecten verborgen in een gloeiend tapijt van Engels Gras achter me... Visdiefjes zweven boven de sloten op jacht naar jonge visjes... in de kleine kolonie Kokmeeuwen, zojuist nog vol lawaai, heerst nu weer rust... Scholekster schreeuwen vanuit alle windstreken, terwijl Kieviten naar hartelust rondzwenken boven mij... enkele Kemphanen vlogen net over me en ik zie ze nu al kempen met de bezitters van een heuveltje 100 meter voor me... rechts van me is een kaal plekje waar een paartje Strandplevieren rondrent... twee volwassen Kluten lopen bedaard heen en weer, volkomen tevreden en gelukkig met hun net-uitgekomen jongen.”

Zo schreef een kennelijk door deze vogelrijkdom op Texel overweldigde Richard Kearton in zijn dagboek. Ik vond dit in de twee hoofdstukken die hij in zijn in 1915 verschenen boek *Wonders of Wild Nature* schreef onder de titel *Bird life on the Polders and Meers of Holland*.

Richard Kearton was hier (met zijn dochter Grace) uitgenodigd door vogelfotograaf Burdet en logeerde bij hen in Haarlem. Burdet liet ze de bezittingen van Natuur Monumenten op Texel (the Polders) en het Naardermeer (the Meers) zien. Burdet (1860-1940) was een bekende in Nederland verblijvende vogelfotograaf. Zijn naam leeft op Texel voort in het natuurmonument Burdet’s Hop (nu onderdeel van Dijkmanshuizen) en de Burdetstraat in Den Burg. Richard Kearton hield een dagboek bij waarop hij later zijn hoofdstuk *Bird life* baseerde. Hijzelf filmde en zijn dochter fotografeerde op deze reis. Hij is vol lof over de hartelijke ontvangst bij de Burdets en het vele fraais dat hij te zien krijgt.

Wie was Richard Kearton?

Richard Kearton (1862-1928) was een der pioniers op het gebied van vogelfotografie. Zijn in 1895 verschenen *British Birds’ Nests: where and how to find and identify them* uitgegeven bij Cassell & Co introduceerde vogelfotografie voor het grote publiek, ook buiten Engeland. Kearton had het geluk bijna toevallig te werk gesteld te zijn bij deze grote Londense uitgever van goedkope boeken.

Richard Kearton werd in 1862 geboren in Engeland (Thwaite, Swaledale, Yorkshire) en had al vroeg een grote belangstelling voor vogels en hun nesten; een belangstelling

die hij deelde met zijn jongere broer Cherry (1871-1940). Nog voor zijn 10^e verjaardag viel Richard uit een boom tijdens de inspectie van een vogelnest. Hij beschadigde zijn been en de operatie verliep niet naar wens, waardoor hij zijn hele verdere leven gehandicapt bleef. Vooral zijn grootvader wakkerde een grote liefde voor vogels en vogelstudie aan. Een toevallige ontmoeting in Swaledale in 1882 met een jager op Korhoenders zou een ommekeer in zijn leven als schaapsherder betekenen. Richard wist door het geluid van een Korhoen na te bootsen deze uit zijn schuilplaats te laten komen, waarop de jager Sidney Galpin hem kon schieten. Galpin was een der stichters van uitgeverij Cassell & Co; hij gaf Richard een baantje als jongste bediende bij zijn uitgeverij in Londen. Richards belangstelling voor en kennis van vogels raakte echter bekend en hij werd gevraagd mee te werken aan een serie *Familiar Wild Birds*, die echter na 5 jaar stopte. Richard stelde toen voor zijn bijdragen om te werken tot een apart boekje, het in 1895

uitgekomen *British Birds' Nests*. Dit vormde het begin van Richards zeer succesvolle carrière als schrijver. Zijn jongere broer Cherry (1871-1940) had dezelfde belangstelling als Richard, hij fotografeerde ook en was daarnaast een verwoed bergbeklimmer. Cherry voegde zich in 1887 bij zijn broer in Londen en werkte daar ook bij Cassell & Co. Cherry maakte de foto's voor *British Birds' Nests*. Er volgden nog vele populaire vogelboeken. Cherry's foto's, gemaakt op het afgelegen en moeilijk bereikbare Schotse eiland St. Kilda (1896), vlak voor de bevolking het eiland noodgedwongen verlaten moest, werden beroemd (zie ook http://en.wikipedia.org/wiki/Cherry_Kearton). Hij fotografeerde ook veel in Afrika, schreef daarover en maakte films.

Rebecca Bond publiceerde in 2009 een kinderboek over de Keartons getiteld *In the Belly of an Ox. The Unexpected Photographic Adventures of Richard and Cherry*

Kearton. De titel is gebaseerd op de ingenieuze 'schuilhutten' die de gebroeders verzonnen om dichterbij hun vogels te kunnen komen, zoals een opgezette koe waarin ze zich verscholen. Meer informatie hierover op internet. Daar is ook een beroemde foto te vinden van beide broers fotograferend, waarbij de een op de schouders van de ander staat en de camera op een 'statief' een driepoot van aan elkaar gebonden stokken.

Historisch belang?

Common Tern alighting at Nest

Illustratie uit Wonders of Wild Nature: Visdief op nest

al ook kleurenfoto's waarvan een enkele in *Wonders of Wild Nature* is opgenomen. Iedere amateur heeft nu veel betere apparatuur tot zijn beschikking dan deze pioniers, maar hun honderd jaar oude foto's blijven nog steeds het bekijken waard. Zo leverde de grote boekenmarkt vorig jaar in Deventer alweer iets aardigs op!

Gerhard C. Cadée

Brengt dit boek voor ons nog nieuwe historische gegevens over de Texelse vogelwereld uit 1914? Eigenlijk niet, we slaan Adriaan Dijksens *Vogels op het gouwe Boltje* maar op en we lezen ook daar over de Zwarte Sterns die hier vroeger broedden en de Strandplevier die hier wel en de Bontbekplevier die hier toen niet broedde. Maar een foto uit 1914 met Kemphanen die hun kempplaats hebben op de weg door Waal en Burg en te lezen dat zij iedere keer als een voetganger of voertuig langskomt even opzij gaan, maakt zo'n boek zo aardig. Zij vochten hier al lang voor er een weg was verschenen en hadden dus oude rechten. Een goed geschreven ooggetuigeverslag blijft altijd een genot om te lezen. De Keartons zijn niet zomaar vogelfotografen, zij stonden aan het begin van de ontwikkeling van deze sport waaraan zij veel hebben bijgedragen. Zij maakten zelfs toen

Uitgelegd: Buizerd vs. Ruigpootbuizerd

Links Ruigpootbuizerd en rechts Buizerd

(foto's: René Pop)

Het herkennen van roofvogels is lastig. Er worden dan ook veel fouten mee gemaakt. De in de vorige aflevering van deze rubriek besproken Sperwer en Havik vormen daar geen uitzondering op en evenmin het lastige duo dat deze keer de revue passeert: Buizerd en Ruigpootbuizerd. Eigenlijk zou bij een bespreking van deze buizerds nog een aantal andere roofvogelsoorten moeten worden behandeld, zoals Wespindief en Bruine Kiekendief, maar met het najaar en de winter voor de deur zullen vooral Buizerd en Ruigpootbuizerd in de komende tijd worden gezien op Texel.

De Buizerd is veruit de algemeenste van de twee en is het hele jaar te zien op Texel. Vanaf de herfst en gedurende de winter druppelen waarnemingen van Ruigpootbuizerds binnen. Elke winter zijn er wel één of meer die een tijdje op Texel verblijven. Favoriete plekken zijn de Slufter en de Kreeftepolder, maar ook op Dijkmanshuizen of in polder Eierland verblijven wel eens Ruigpootbuizerds.

Ruigpootbuizerd

(foto: Hans Jansen)

Structuurkenmerken die de twee soorten delen zijn onder andere de brede, gevingerde vleugels en vrij korte, vaak gespreide staart en een zwaar lichaam. Ook in het verenkleed zijn overeenkomsten te vinden: de borst en buik zijn vaak bedekt met een onregelmatig patroon van stippen en banden, en aan de onderkant van de handvleugel vormen de lichte bases van de handpennen een wit veld. Wat deze soorten ook delen, is dat beide enorm veel variatie in verenkleed laten zien. Er zijn Buizerds die bijna geheel wit zijn - op de grote veren en wat vlekjes her en der na. Daarnaast bestaan Buizerds die bijna geheel donkerbruin zijn. Ook van Ruigpootbuiserds bestaan lichte en donkere exemplaren, maar bij deze soort is veel van deze variatie te wijten aan verschillen in leeftijd en geslacht. De enorme variatie in verenkleed maakt determinatie wel eens lastig. Vooral lichte Buizerds worden nogal eens voor een Ruigpootbuiserd gehouden.

Maar hoe herken je nu het best een Ruigpootbuiserd? Er zijn een aantal belangrijke kenmerken en het best is om je uiteindelijke oordeel op zoveel mogelijk kenmerken te baseren. Het belangrijkste en veelal makkelijkst zichtbare kenmerk zit in de staart. Ruigpootbuiserds hebben een grotendeels witte staart met één zwarte band aan het

einde (juvenielen en volwassen vrouwtjes). Sommige volwassen vrouwtjes hebben nog een smal zwart bandje boven de brede eindband. Volwassen mannetjes hebben boven de zwarte eindband vaak nog twee of drie smalle bandjes. Volwassen Buizerds hebben weliswaar ook een zwarte eindband aan de staart, maar de rest van de staart is bedekt met vele banden van gelijke 'sterkte'. Laat je niet misleiden door lichte

*Buizerd**(foto: Hans Jansen)*

hebben vaak een opvallend witte stuit en basis van de staart, maar het wit beslaat

vaak minder dan de helft van de staart. Een tweede kenmerk is dat de ondervleugel erg contrastrijk is, wat veroorzaakt wordt door een zwarte polsvlek en witte bases aan hand- en armpennen. Bij Buizerds is dit doorgaans minder contrastrijk. Bij juvenielen vallen er twee kenmerken op. Ten eerste vormt de egaal donkere buik een opvallend donker 'buikschild' en ten tweede vertoont niet alleen de ondervleugel een licht veld op de handpennen, maar ook de bovenzvleugel. Buizerds hebben soms ook een soort donker buikschild, maar een licht veld op de bovenzvleugel is erg ongebruikelijk.

De naam 'Ruigpootbuizerd' wijst op een ander kenmerk: ruige poten. Daarmee wordt bedoeld dat de poten bevederd zijn, in tegenstelling tot de Buizerd. In het veld heb je helaas zo goed als nooit iets aan dit verschil, want om dat te zien moet je ze wel heel dichtbij hebben!

Rob van Bemmelen

Lichte Buizerd

(foto: René Pop)

Texel adieu: “Mijn mooiste vogelmomenten in elf jaar Texel”

Na ruim elf jaren op Texel gewoond te hebben, ben ik in juni vertrokken van het eiland. Klaas de Jong van de redactie (waar ik zelf ook een tijdje deel van uitmaakte) vroeg me wat mijn mooiste vogelmomenten in die jaren geweest waren. Na even nadenken wist ik er een aantal te noemen en zei dat ik het leuk vond om hierover een stukje voor de Skor te schrijven. Daarbij was (mijn)waarneming.nl (zie ook het stuk van Vincent Stork in de vorige Skor) erg handig. Daar kun je je eigen waarnemingen nog eens bekijken en ook de bijzonderheden. Zo kon ik dus achterhalen wanneer ik een vogel precies had gezien. Niet dat u denkt dat ik een fotografisch geheugen heb!

Bijeneters bij Dorpzicht

Eén van de mooiste en aansprekendste vogels die in Nederland gezien is en wordt, is de Bijeneter. Op 7 juli 2009 heb ik samen met mijn vriendin Grada twee Bijeneters gezien in het bosje bij Dorpzicht. We waren net bij Klaas de Jong in de Kikkertstraat geweest en deden een rondje Dorpzicht. Op een gegeven moment zag ik twee wat grotere vogels boven in een dode boom gaan zitten. Ze leken me te groot voor gewone zangvogels, dus meteen de kijker erop gericht. Ik wist niet wat ik zag: Bijeneters! We konden ze heel mooi bekijken terwijl ze wat duikvluchten ondernamen. Klaas werd natuurlijk gewaarschuwd en zodoende kon hij een nieuwe soort op zijn ‘huislijst’ bijschrijven. Hij kon ze namelijk vanuit zijn huiskamer zien. Na een paar minuten verdwenen de vogels.

De Bijeneters zijn dezelfde dag en een aantal dagen later ook nog door andere vogelaars gezien, telkens bij Dorpzicht.

Kaspische Plevier aan de Watermolenweg

Op 17 oktober 2009 werd een Kaspische Plevier ontdekt in de buurt van de Watermolenweg. Het was de eerste waarneming voor Nederland, dus de TESO

Kaspische Plevier

(foto: René Pop)

deed goede zaken. Honderden vogelaars kwamen naar het eiland om deze plevier te zien. Ikzelf was in Amsterdam en voelde niet de aandrang om spoorlags naar Texel te gaan, het twitchen zit mij niet echt in het bloed. Een bijzonderheid moet toch wel in een straal van 30 kilometer zitten, wil ik er met grote haast heen rijden.

Maar goed, op maandagmorgen de 19^e vertrok ik weer naar Texel. Waarschijnlijk was het 's middags slecht weer, want ik ben pas op de 20^e gaan kijken. De vogel was samen met een Amerikaanse Goudplevier (gaap...) heel mooi, maar erg ver weg te zien. Op een gegeven moment kwam hij lekker dichtbij, zodat hij mooi bekeken kon worden. Slechts voor even, want toen ging meneer (of mevrouw) op de vleugels en verdween hoog in de lucht. Ik was zo'n beetje de laatste die hem gezien heeft.

Op 27 april 2011 kwam de vogel op herhaling op Texel, in De Nederlanden. Hoewel ik toen al de volgende dag ging kijken, was de vogel al weer gevlogen.

Brilzee-eend in de Mokbaai

Brilzee-eend tussen mannetje en vrouwtje Eider

(foto: René Pop)

Op 24 april 2010 werd er een Brilzee-eend in de Mokbaai gesignaleerd. Weer zo'n beauty, want het was een volwassen man in zomerkleed. Probleem was wel dat hij

pendelde tussen de Mokbaai en de Horsmeertjes. En als hij op de meertjes verbleef, dan zat hij te ver weg om goed te kunnen zien. Maar op 27 april had ik het geluk dat meneer in de baai zat, waar ik hem heel mooi kon bekijken. Hij was druk met een Eider-vrouwtje, maar die ging niet op zijn avances in.

Ik had nu trouwens nog wel even kunnen wachten, want de Brilzee-eend werd nog tot 2 juni van dat jaar gemeld.

Nachtzwaluwen in het Duinpark

Toen ik op 18 juni 2006 op het vliegveld bij De Cocksdorp was om te kijken naar Christian Moullec en zijn ganzen, vertelde me iemand dat er Nachtzwaluwen op Texel waren gezien. Ik ben toen een aantal malen wezen kijken en luisteren naar deze bijzondere vogels. Ze kwamen soms heel dichtbij en dan waren ze prachtig te zien. Ze zaten toen in het Duinpark bij Ecomare en intussen lijken ze zich definitief op Texel te hebben gevestigd.

Je moest er wel wat voor over hebben, want zoals de naam al aangeeft, leven Nachtzwaluwen vooral 's nachts. En in juni begint de nacht laat. Voor tieners waren ze vaak nog niet actief. Maar als je ze dan te zien krijgt, dan is het ook adembenemend. Misschien wel mijn mooiste vogelervaring op Texel. Niet alleen in 2006, ook nadien heb ik ze op Texel gezien. En ook in 2011 weer, éénmaal zelfs bij heel slecht weer.

En dan heb ik het nog niet eens over de Draaihals in de tuin van Kees Kuip, de Hop bij Adriaan Dijkse om de hoek en de Blauwe Kiekendief die vlak over mijn eigen tuin in Den Burg scheerde. Texel is met recht een vogel-eiland.

In provincie Groningen is het trouwens ook goed vogelen. Ik

Draaihals

(foto: Kees Kuip)

heb hier intussen al heel wat soorten gezien die niet of nauwelijks op Texel gesignaleerd worden: Steltkluut, Krekelzanger, Zeearend, Kuifkoekoek, Kwak, Geoorde Futen met pullen, Roodhalsfuut, Boomklever, om er maar een paar te noemen. Zo heeft elke plek zijn charme.

Texel: adieu, maar waarschijnlijk ook tot ziens!

Harm Jan Kiewiet

Krabben op laag water zoeken

Fietsend langs de waddendijk zag ik een Eider die daar op een voor mij ongebruikelijke manier rondzwom. Al zwemmend stak hij zijn kop telkens een tijdje onder water en dook dan opeens naar beneden. De bodem was hooguit 1 meter onder de eend en hij had kennelijk wat eetbaars gezien. Even later kwam hij boven met zo te zien een krab (ik had geen kijker en fototoestel bij me, alhoewel ik die meestal wel meeneem, maar juist als ik geen kijker bij me heb zie ik de leukste dingen...).

Groepjes Eiders zijn hier in de nazomer en winter vaak aanwezig. Hun aantallen variërend met het aanwezige voedselaanbod, denk ik. Zij rusten op de dijk of dobberen op het water. Je ziet er af en toe eentje plotseling onder water duiken om even later al of niet met prooi boven te komen. Rond zo'n groepje zwemmen meestal ook een paar Zilvermeeuwen. Die proberen de Eiders hun prooi - Strandkrabben - af te pakken, al zijn zij ook uitstekend in staat in ondiep water vlak langs de dijk zelf een Strandkrab te vangen.

Mannetje Eider in prachtkleed

(foto: René Pop)

Er is veel onderzoek gedaan aan onze Eiders (Swennen, 1976, 1991; Kats, 2007). Sinds hun komst als broedvogel in Nederland ruim een eeuw geleden (1906) is de

broedpopulatie gevolgd. We weten door langdurig onderzoek ook wat en hoeveel ze hier eten aan vooral schelpdieren en Strandkrabben. Massasterfte en -strandings van dode Eiders besmeurd met olie, dood door giflozing in het Waterweggebied (1967) en door tekort aan geschikte schelpdieren in de Waddenzee (1999/2000) zorgden steeds voor voorpaginanieuws. Nog vers in ons geheugen ligt de langlopende discussie of de massasterfte en de afname van het aantal in de Waddenzee werkelijk samenhang met de mechanisering en sterke toename van de kokkelvisserij en de visserij op mosselzaad in jaren van weinig of geen mosselbroedval waardoor mosselbanken volledig verdwenen. Voor wie dat nog eens na wil lezen: Thissen & Wiersinga (2007).

Nehls (1991) onderscheidt drie manieren van voedsel zoeken: duikend, grondelend en door het maken van kuilen. Dat kuilen maken en grondelen doen ze in ondiep, duiken in dieper water.

Ze kunnen tot wel 20 meter diep duiken, maar hoe krijgen ze hun prooi daar op de bodem te pakken? Wat zich daar afspeelt is minder eenvoudig na te gaan. Humphrey (1958) onderzocht een Eider in gevangenschap, maar was vooral geïnteresseerd in de duikefficiëntie: hoe gebruiken ze tijdens het duiken zo min mogelijk energie om zolang mogelijk op de bodem voedsel te kunnen zoeken?

Voor het vangen van over de bodem lopende krabben moeten zij zeker onder water kunnen kijken. Als dat al zwemmend boven het wad kan, bespaart dat duiktijd en dus energie. Het lijkt erop dat het Waddenzeewater langs de Prins Hendrikdijk de laatste jaren helderder is geworden. Zag ik daardoor pas nu zo'n Eider met de kop onder water zwemmen? Kees Swennen vertelde me overigens dat hij dit gedrag wel eerder gezien had. Hebben andere Texelse vogelwaarnemers dit ook vaker gezien? Is het helemaal niet zo bijzonder en heb ik misschien nooit goed gekeken? Bij Tromsø (Noorwegen) zag ik onlangs Eiders in helder water duiken op zee-egels; daar doken ze op zonder eerst een blik onder water!

Gerhard C. Cadée (gerhard.cadee@nioz.nl)

Literatuur

- Humphrey, P.S., 1958. Diving of a Captive Common Eider. *Condor* 60: 408-410
- Kats, R., 2007. Common Eiders *Somateria mollissima* in the Netherlands. *Alterra Scientific Contributions* 19: 1-336
- Nehls, G., 1991. Eiderenten im schleswig-holsteinischen Wattenmeer. *Corax* 14(3): 1-66
- Swennen, C., 1976. Populatie-structuur en voedsel van de eidereend *Somateria mollissima* in de Nederlandse Waddenzee. *Ardea* 64: 311-371
- Swennen, C., 1991. Ecology and population dynamics of the Common Eider in the Dutch Wadden Sea. Proefschrift RUG, 144p
- Thissen, J. & W. Wiersinga, 2007. De Waddenzee, van Mazure tot Meijer. p. 260-277. In: F. Saris (ed.) Een eeuw vogels beschermen. KNNV-uitgeverij Zeist

Er is niets nieuws onder de zon...

Een citaat uit een Texelse Courant, gepubliceerd in 1952:

“Inzake de aankoop van landerijen door “Natuurmonumenten” had de Stichting van de Landbouw bericht dat dergelijke aankopen niet kunnen worden verhinderd. Vele landbouwers betreuren het nl. dat zoveel cultuurgrond verloren gaat.

Betreffende de vogelschade heeft het Hoofdkantoor een schrijven gericht aan het Ministerie. De jagers kunnen de duiven tenslotte niet voor eigen rekening opruimen.

Gemiddeld heeft men voor 1 duif 3 patronen à f 0,35 nodig. De heer Jac. Lap Kzn: “Schieten is niet voldoende, de eieren moeten worden geraapt.” In Maart en April heeft een club jagers een paar honderd duiven geschoten een prachtig resultaat, doch dat is niet afdoende. Er moet naar veler mening een fonds worden gevormd waaruit bedragen voor de bestrijding kunnen worden geput. Men denkt hierbij aan het uitkeren van een premie per vogel. De

Houtduif

(foto: Adriaan Dijkse/Foto Fitis)

secretaris heeft de vergadering meteen mee als hij voorstelt uit de verenigingskas geld voor een te vormen fonds beschikbaar te stellen. Thans tracht men vergunningen te verkrijgen voor het schieten met een buks. (De officiële jacht met geweer is nl. weer gesloten). De heer Jurr. Beumkes zegt dat men al last krijgt van de destijds op Texel gepote patrijzen, hetgeen grote hilariteit veroorzaakte! De voorzitter stelt tenslotte voor overleg te plegen met de jagersvereniging betreffende het te vormen fonds.

De heer C. van Groningen¹: “We moeten de duiven het leven zo zuur maken dat ze lust krijgen naar elders te verhuizen.”

Er valt naar aanleiding van dit bericht van alles op te merken. Dat doe ik maar niet. Maar het blijkt dat er sindsdien wat betreft ecologisch inzicht niet zoveel is verbeterd en in de verhouding landbouw-natuur nauwelijks iets is veranderd. Vul voor het woord duif een andere bekende vogelsoort in en dit verslag zou 60 jaar later geschreven kunnen zijn...

Adriaan Dijkse

¹ Noot van de auteur: Van Groningen was destijds de landbouwvoorlichter op Texel.

COMING

Lifestyle

Ku in de showroom

Club

www.oosterhofwonen.nl
Parkstraat 3, Den Burg, tel. 312246

administratiekantoor **Rood**
 De Dijkswaard 61 - 1797 SK - Den Hoorn (Texel) - telefoon 0222 31 04 20

Uw Administratie & Belastingzaken

Vogelen wij voor u uit.

NO

AB

NEDERLANDSE ORDE VAN
 ADMINISTRATIE- EN
 BELASTINGSSAKUNDIGEN

De Kern van de zaak

Pontweg 1
1797 SN Den Hoorn
Texel
Telefoon: 0222-369600
Internet: www.teso.nl
E-mail: info@teso.nl

Voor uitgebreide
informatie en online
ticketverkoop:

www.teso.nl

Waarnemingenoverzicht 22 juni tot en met 17 september 2011

De **2kj ♂ IJseend** van de NIOZ-haven werd nog tot en met 23 juni gezien. Op 27 juni werd de vogel dood uit de haven opgevist.

Op 4 september werd het mooie aantal van **271 Geoorde Futen** geteld op de Waddenzee ter hoogte van het Wagejot. Op 7 september vlogen **8 Noordse** en **1 Vale Pijlstormvogel** langs paal 28. Op 8 september vlogen **1 Vale** en **44 Grauwe Pijlstormvogels** langs paal 21. Op 13 september vlogen daar **4 Vaal Stormvogeltjes** langs.

Jagende Grote Franjepoot

(foto: René Pop)

Een **juv Grote Aalscholver** zat op 20-23 juli op vakantiepark De Krim. Vanaf 4 augustus verbleven **2 Grote Zilverreigers** in de omgeving van de Geul en de Horsmeertjes. Op 24 augustus verbleven zelfs 3 ex in de Geul. Op 1 augustus vlogen **3 Purperreigers** op uit Waal en Burg om vervolgens >z te vertrekken. De dag erna vlogen 2 ex >zw over de vuurtoren en 1 ex >n over de Geul. Op 6 augustus bevond zich een juv ex in Buitendijk en ten slotte vloog op 13 september 1 juv >zw over Ottersaat. Op 2 augustus vloog een **Zwarte Ooievaar** over de Slufterweg. De dag erna verbleven 2 juv ex in Zeeburg. Op 4 augustus werden deze twee vogels aangetroffen bij Dorpzicht waarna ze >zw vlogen en op een groot aantal plaatsen op het eiland werden gezien. Ook werd op deze dag een solitair ex gemeld dat mogelijk een andere was. Een gekleurringde

Zwarte Ibis werd van 14-18 augustus gezien in het Pompevlak en het Grote Vlak. De vogel bleek geringd in Tarragona, Spanje in 2010 en werd sindsdien waargenomen in Duitsland, Litouwen, op Schiermonnikoog en in de Workumerwaard (waar hij ook na zijn verblijf op Texel weer werd gezien).

Een ♀ **Grauwe Kiekendief** vloog op 21 augustus >z over de vuurtoren.

Grote Franjepoot

(foto: René Pop)

Op 22 augustus bevond zich een **ad Morinelplevier** in de Prins Hendrikpolder. Verder werden 5 overvliegende ex opgemerkt, vooral op de noordkop. Een **ad zomer Poelruiter** bevond zich van 7-16 augustus in Waal en Burg. Een **ad zomer Roodkeelstrandloper** verbleef op 29 juli in Utopia, hetgeen dit nieuwe gebied de eerste echte zeldzaamheid opleverde. Op 15 en 19 juli werden **ad Gestreepte Strandlopers** waargenomen in resp. Minkewaal en de Robbenjager. Een juv ex werd op 11 september gefotografeerd in Utopia. Er werden veel **juv Grauwe Franjepoten** gemeld. Doordat in gebieden als het Wagejot en Dijkmanshuizen op veel dagen 1-3 ex aanwezig waren, is het moeilijk om een precies aantal te bepalen. Het lijkt er echter op dat het om circa 24 ex ging na de eerste 2 ex op 10 augustus in het Wagejot. Op 24 augustus werd een **1w Grote Franjepoot** ontdekt in het Wagejot. De vogel was erg

onrustig en nam al snel de wiken en kon vervolgens nog worden teruggevonden bij Nieuw-Buitenheim en in Ottersaat alvorens te verdwijnen. Groot was de verrassing toen dit ex op 28-29 augustus weer aanwezig bleek in het Wagejot.

Op 20 juli werd een **juv Geelpootmeeuw** opgemerkt bij paal 21. Een 1kj ex vloog op 11 september mee met de veerboot. Op 10 augustus vloog een **ad zomer Vorkstaartmeeuw** >no langs paal 28 en op 7 september vloog daar een juv ex langs >zw. Een **1kj Grote Burgemeester** werd op 25 juni opgemerkt op een gemaaid weiland bij Minkewaal.

De **Nachtzwaluw** heeft dit jaar voor de tweede maal deze eeuw succesvol gebroed op Texel. Opmerkelijk was de **Kleine Bonte Specht** die op 24 augustus over 't Horntje vloog. Het betrof pas de vijfde Kleine Bonte Specht voor Texel ooit en de vierde levende. Deze periode werden **10 Draaihalzen** gemeld na de eerste in de Eierlandse duinen op 12 augustus.

Op 24 augustus vloog een **Duinpieper** over camping Kogerstrand en op 10 september vloog 1 ex over de Robbenjager. Helaas wordt deze soort zelden aan de grond gezien. Een **1w Citroenkwikstaart** was op 27 augustus kortstondig aanwezig op de waddendijk bij Zandkes, maar kon gelukkig wel worden gefotografeerd.

Na de vangst van een **Sperwergrasmus** in de Korverskooi op 28 augustus werden in september 5 ex waargenomen op de noordkop. Een **Grauwe Fitis** bevond zich op 4 september in polder Wassenaar en de Robbenjager. Op 21-22 augustus werd een **Buidelmees** regelmatig gehoord bij de Horsmeertjes. Op 11 september werden bij het oostelijke Horsmeertje zelfs 4 ex waargenomen. De eerste **juv Grauwe Klauwieren** werden op 3-4 en 8 september gezien in de Robbenjager.

Een **1kj ♂ Appelvink** zat op 5 september in de Robbenjager. Nadat op 22-24 juni en 28 juni nog zingende **Roodmussen** waren gehoord, resp. op Dorpzicht en in de Prins Hendrikpolder, volgden twee najaarswaarnemingen: 1 ex in de Tuintjes op 2-3 september en 1 ex overvliegend langs de Lange Dam op 4 september. Ook werd een ex geringd in de Korverskooi. Na 3 overvliegende **Ortolanen** werd een ad ex aan de grond gezien aan het zuidelijk eind van de Lange Dam.

Vincent Stork

Inhoudsopgave

- Colofon	blz. 2
- Van de redactie	blz. 3
- Van het bestuur	blz. 4
- Agenda	blz. 6
- Wad- en watervogeltellingen 2010: de Smient	blz. 9
- Van Schicht naar Schorren – een excursieverslag	blz. 17
- In de Ban van de Ring: Grauwe Ganzen deel 1	blz. 18
- Een beroemde Engelse vogelfotograaf op Texel	blz. 23
- Uitgelegd: Buizerd vs. Ruigpootbuizerd	blz. 26
- <u>Texel</u> adieu	blz. 29
- Krabben op laag water zoeken	blz. 32
- Er is niets nieuws onder de zon	blz. 34
- Waarnemingen 22 juni tot en met 17 september	blz. 37

